

El sistema punitiu del projecte de Codi Penal de 1995* (Una aproximació inicial)¹

Ramon I. Macià Gómez
Magistrat

121

*... que el càstig del delictes
no sigui el delictes del càstig...*

I. Introducció

La concepció que es tingui del model de convivència fonamentarà, sempre, el sistema penal que reguli les conductes que distorsionen qualsevol valor socialment defensat. Davant de cada esquema de valors, hi ha un esquema de delictes diferent. L'essència d'aquest sistema de delictes és la defensa més contundent, en cada moment, de cadascun dels valors socials canviants. D'aquí que els sistemes penals necessitin d'una permanent adequació en el temps. El delictes és el factor més greu de trencament de les normes essencials d'un sistema de convivència social determinat en el temps i en l'espai. Aquest trencament, o exteriorització d'una crisi social, té la seva expressió classificada i la seva conseqüència punitiva en un Codi Penal. Una definició molt simple de Codi Penal és la d'un catàleg de delictes. Una definició més meditada de què és un Codi Penal és la d'un catàleg de solucions imperatives als trencaments de la convivència social. Però des de la concepció més simple a la més complexa, en la resposta penal que s'articuli davant del delictes, sempre radica la concepció que es tingui de la pròpia convivència.

La defensa que es tingui de la concepció de la societat, des d'una òptica política, es pot articular mitjançant el càstig de molt diverses conductes, quasi de tantes com possibles trencaments de les pautes socials de comportament que hi hagi. Del catàleg de conductes objecte de sanció es pot deduir una concreta concepció dels valors socials. Però, on millor s'aprecia una estructura social és, no ja en la conducta la qual es castiga, sinó en el propi càstig. Alguns poden concebre la societat com un sistema per a la defensa d'interessos generalitzats o superiors, i aleshores, en la seva base, tindrem un sistema penal venjatiu i retributiu. Altres, també, poden concebre la societat com una necessària forma de col·laboració de tots i per al benefici de tots, i aleshores, en la seva base, tindrem un sistema penal preventiu i resocialitzador. La classificació com a delictiva d'una conducta pot tenir el seu fonament en una concepció política concreta

(*) Quan es van escriure aquestes notes a la manera d'una aproximació inicial al què era el debat parlamentari del Codi penal hi havia el dubte permanent sobre si aquest text acabaria veient la llum. Així ha estat i si, res d'extraordinari canvia, en el mes de maig entrarà en vigor. Donada la premura en què es van fer aquestes notes, en alguns casos, el text o el número de l'articulat ha canviat en el debat al Senat o en el Ple del Congrés, el lector ho sabrà disculpar. Amb el text definitiu de Codi penal ja publicat resta en execució un humil treball que complementi aquest.

1. El text base utilitzat és el de l'Informe de la Ponència, de data 22 de maig de 1995 i el publicat al Butlletí Oficial de les Corts Generals/Congrés dels Diputats de data 19 de juliol de 1995.